

Zvērinātu advokātu biroja COBALT atzinums par noteikumu projekta saderību ar konkurences regulējumu

- 01 Šajā ziņojumā saskaņā ar Klimata un enerģētikas ministrijas doto darba uzdevumu veicam “analīzi par Eiropas Savienības un Latvijas konkurences tiesību praksi publiskās personas īpašumtiesību nodošanai juridiskai personai”. Analīzes konteksts ir Klimata un enerģētikas ministrija ir sagatavotais projekts grozījumiem [**Grozījumi**; sk. šī ziņojuma pielikumu] Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumos Nr. 350 “Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi” [**Noteikumi 350/2018**].
- 02 Grozījumos runāts par apbūves tiesības piešķiršanu, nevis par īpašuma tiesību nodošanu. Tāpēc darba uzdevumu izprotam un izpildām kā tādu, kas attiecas tieši uz **apbūves tiesības** piešķiršanas saderību ar konkurences tiesību regulējumu.
- 03 Konkurences jautājumi Grozījumu kontekstā ir aktuāli tāpēc, ka [Klimata un enerģētikas ministrijas un COBALT 12.04.2023. juridisko pakalpojumu līguma Nr. IL/11/2023/KEM tehniskā specifikācija, ¶1, COBALT izcēlumī]:
- “publisk[o] konsultācij[u] [...] laikā no ieinteresētajām pusēm tika saņemtas bažas par potenciālu konkurences tiesību ierobežojumiem attiecībā uz **piedāvāto procedūru** Latvijas Valsts **mežu zemju** izmantošanas tiesību piešķiršanai tādām tiesību **subjektam**, kura visas kapitāla daļas vai akcijas pieder **publiskai personai** vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām.”*
- 04 Ziņojumā secinām, ka Grozījumos iecerētais regulējums — valstij piederošas meža zemes lietošanas tiesību “opcijas maksa” var tikt noteikta ar neatkarīga vērtētāja atzinumu, ja tiesību ieguvējs ir valsts izšķirošā ietekmē esošs vēja enerģētikas komersants — **ir saderīgs** ar konkurences regulējumu.
- 05 Situācijas izklāstam [**A.**] seko tās juridiskais vērtējums [**B.**] un secinājumu apkopojums [**C.**].

A. SITUĀCIJAS IZKLĀSTS

- 06 Klimata un enerģētikas ministrija ir sagatavojusi projektu grozījumiem Noteikumos 350/2018. Grozījumu projekts paredz noteikumus papildināt ar nodaļu “Apbūves tiesības piešķiršana vēja elektrostaciju izvietojumam”. Iecerēts noteikt, ka atlīdzību par publiskas personas zemes izmantošanu veido trīs komponentes:
1. “vienreizējs maksājums par tiesībām noslēgt [...] apbūves tiesības līgumu” [**Opcijas maksa**]. Šis maksājums tiek noteikts:
 - izsoles ceļā; vai
 - ar “neatkarīga vērtētāja vērtējumu par tirgus cenu” [sk. šī ziņojuma pielikumu, “AD” punkts]:
 - # “[I]ai nodrošinātu valsts stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai, enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību”; un
 - # ja “[s]ubjekts, kura visas kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai vai vienai vai vairākām publiskas personas kapitālsabiedrībām [...] iesniedz valsts meža zemju valdītājam motivētu iesniegumu piešķirt izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja elektrostaciju izvietojumam valsts meža zemēs”; un
 - # ja Ministru kabinets uz šā iesnieguma un Valsts meži VAS izvērtējuma pamata “uzdo[d] Zemkopības ministrijai piešķirt izpētes un apbūves tiesības stratēģiski nozīmīgu vēja elektrostaciju izvietojumam valsts meža zemēs.”

2. maksa līdz vēja elektrostacijas nodošanai ekspluatācijā. Maksas apmērs ir atkarīgs no plānotās vēja elektrostacijas jaudas;
3. apbūves tiesības maksa pēc vēja elektrostaciju nodošanas ekspluatācijā. Maksa tiek aprēķināta kā proporcija no vēja elektrostacijas bruto ieņēmumiem.
- 07 Tātad, ja izpildīti vairāki priekšnoteikumi — tostarp, ja (i) nolūks ir veicināt klimatneitralitāti, enerģētisko neatkarību un sabiedrības interešu aizsardzību, (ii) valstij piederošs komersants nāk klajā ar iniciatīvu un (iii) Ministru kabinets atbalsta vēja elektrostaciju izvietojumu valsts meža zemēs — Opcijas maksu paredzēts noteikt ar neatkarīga vērtētāja ziņojumu, nevis izsolē.

B. VĒRTĒJUMS

- 08 Jēdziens “konkurences tiesības”, kuru Grozījumu publiskajās apspriešanās lietojušas ieinteresētās personas, nav formāli definēts. Tas ir sadzīvīvsks apzīmējums, kas var tikt lietots kā norāde uz vienu vai vairākām materiālo tiesību normām. Ir acīmredzami, ka Grozījumi neskar šīs materiālo tiesību normas:
- konkurencei kaitīgas vienošanās aizliegums (Konkurences likuma 11. pants, Līguma par Eiropas Savienības darbību [LESD] 101. pants);
 - dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums (Konkurences likuma 13. pants un LESD 102. pants);
 - pienākums saņemt konkurences aizsardzības iestādes atļauju apvienošanās darījumam (Konkurences likuma 15. pants, Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004);
 - negodīgas konkurences aizliegums (Konkurences likuma 18. pants, Parīzes 1883. gada Konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību 10.bis pants), kurš turklāt, raugoties precīzi, pieder intelektuālā īpašuma tiesību jomai nevis konkurences tiesību jomai.
- 09 Materiālās konkurences tiesību normas, kuru ietvaros Grozījumi var tikt jēgpilni vērtēti, ir valsts atbalsta aizliegums [1.] un konkurences neitralitātes pienākums [2.].

1. Valsts atbalsta regulējums

- 10 Mantiski novērtējama labuma — piem., apbūves tiesības — piešķiršana uzņēmumam bez atlīdzības vai pret nesamērīgu zemu atlīdzību, ja labuma avots ir publiskie līdzekļi plašākā nozīmē, principā var būt valsts atbalsts un tātad vienīgi ar Eiropas Komisijas iepriekšēju atļauju veicams darījums [(a)]. Taču, ja valsts rīkojas kā privāts ieguldītājs — proti, veic saimnieciski racionālu darījumu — uzskatāms, ka darījuma partneris nesaņem tirgū nepieejamu priekšrocību un tātad labuma piešķiršana nav valsts atbalsts [(b)].

(a) *Nepietiekama atlīdzība par tiesību piešķiršanu kā valsts atbalsts*

- 11 LESD aizliedz valsts atbalstu uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai. 107. panta 1. punkts nosauc valsts atbalsta pazīmes un kā vispārīgo principu noteic tā nesaderību ar ES iekšējo tirgu; 108. panta 3. punkts aizliedz sniegt atbalstu, pirms Eiropas Komisijas izņēmuma kārtā to ir atļāvusi:

“107. pants

1. Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

[...]

108. pants

[...]

3. Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot 107. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar iekšējo tirgu, tā nevilcinoties sāk 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu.”

12 No LESD 107. panta 1. punkta izriet, ka pasākums ir uzskatāms par valsts atbalstu, ja tas atbilst četrām obligātām pazīmēm [sk., piem., ES Tiesas Virspalātas 2022. gada 25. janvāra spriedumu lietā Komisija / European Food u.c., C–638/19 P, EU:C:2022:50, ¶121; sk. arī, piem., *Vispārīga informācija*, Finanšu ministrija, 31.08.2020., <https://www.fm.gov.lv/lv/vispariga-informacija>]:

- valsts līdzekļu piešķiršana;
- konkurences izkropļojums;
- priekšroka konkrētam uzņēmumam vai konkrētas preces ražošanai;
- ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm.

13 Par valsts atbalstu var tikt atzīta citastarp **tiesību lietot nekustamo īpašumu piešķiršana**:

- bez atlīdzības [Eiropas Komisijas 08.02.2016. vēstule Nr. sj.c(2016)538626 Berlīnes Administratīvajai tiesai lietā VG 18 K 421.15 A&O Hotel and Hostel Friedrichshain GmbH / Land Berlin]:

DEU

“7. Grundsätzlich gilt eine pachtzinsfreie Grundstücküberlassung an einen Wirtschaftsteilnehmer, der auf einem Markt tätig ist, auf dem Wirtschaftsteilnehmer Dienstleistungen aus verschiedenen Mitgliedstaaten erbringen, als Beihilfe i.S.v. Art. 107 Abs. 1 AEUV, soweit diese Begünstigung nicht durch anderweitige Zahlungen oder Verpflichtungen des Pächters ausgeglichen wird oder unter die „de minimis“-Beihilferegeln fällt.“

LAT [COBALT tulkojums]

“7. Principā nekustamā īpašuma beznomas nodošana uzņēmējam, kurš darbojas tirgū, kurā uzņēmēji sniedz pakalpojumus no dažādām dalībvalstīm, tiek uzskatīts par atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ciktāl šī preferenciālā attieksme netiek kompensēta ar citiem nomnieka maksājumiem vai saistībām vai uz to neattiecas de minimis atbalsta noteikumi.”

- vai par nesamērīgi zemu atlīdzību [Eiropas Komisijas 20.11.2013. lēmums lietā SA.37109 (2013/N) – Belgium Football stadiums in Flanders]:

ENG

“(27) [...] the measure constitutes State aid within the meaning of Article 107(1) TFEU at least insofar as it benefits owners of the supported infrastructures, (first and second league) football clubs and other users, that rent it at prices below market conditions. [...]”

LAT [COBALT tulkojums]

“(27) [...] pasākums ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē vismaz tiktāl, ciktāl tas sniedz labumu atbalstīto infrastruktūru īpašniekiem (pirmās un otrās līgas futbola klubiem) un citiem lietotājiem, kuri to īrē par cenām, kas ir zemākas par tirgus nosacījumiem. [...]”

(b) TEIP izņēmums

14 Valsts veikts pasākums, kuru peļņas gūšanas nolūkā būtu veicis arī privāts investors, neizpilda trešo no četrām pazīmēm [sk. ¶12 augstāk] — priekšroka konkrētam uzņēmumam vai konkrētas preces ražošanai — un tātad tas **nav valsts atbalsts**. Šādā gadījumā par pasākuma īstenošanu nav jāziņo Eiropas Komisijai. Attiecīgais pasākums atbilst tā sauktajam tirgus ekonomikas ieguldītāja principam [TEIP; dažkārt saukts par “tirgus ekonomikas operatora testu”].

15 TEIP izpratnē valsts rīkojas kā privāts ieguldītājs citastarp, ja tā nodod mantiski novērtējamus labumus — piem., apbūves tiesību — uzņēmumam un pretī saņem vismaz tirgus cenu.

(i) TEIP piemērošana tiesību nodošanai

16 Nododšanas gadījumā atlīdzībai, kuru saņem valsts, jāsasniedz vismaz **tirgus cena**. Lēmumā par Igaunijas Republikai piederošas lauksaimniecības zemes nomu Eiropas Komisija TEIP ir izskaidrojusi šādi [24.01.2020. lēmums lietā SA.39182 — Alleged illegal aid to AS Tartu Agro, atsaucis dzēstas, COBALT izcēlums]:

“(106) Priekšrocība LESD 107. panta 1. punkta nozīmē ir ikviens saimnieciskais labums, ko uzņēmums nebūtu guvis parastos tirgus apstākļos, t. i., bez valsts iejaukšanās. Lai pasākumu varētu uzskatīt par atbalstu, tam ir jāpiešķir saņēmējam priekšrocības, kas atbrīvo to no maksājumiem, kuri parasti tiktu veikti no saņēmēja budžeta. Ja darījums tika veikts ar izdevīgiem noteikumiem tādā nozīmē, ka AS Tartu Agro maksāja nomas cenu, kas ir mazāka par tirgus cenu, uzņēmums ir saņēmis priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta nozīmē.

(107) Lai noskaidrotu jautājumu, vai publisko tiesību subjekta veiktais saimnieciskais darījums piešķir priekšrocību tā partnerim, ir jānovērtē, vai darījums tika veikts atbilstīgi normāliem tirgus apstākļiem. Savienības tiesas ir izstrādājušas “tirgus ekonomikas ieguldītāja principu”, lai identificētu valsts atbalsta esību valsts ieguldījumu gadījumos. Savienības tiesas ir izstrādājušas arī “privāta pārdevēja pārbaudi”, lai novērtētu, vai pārdošana vai salīdzināms darījums, ko veic valsts iestāde, ir valsts atbalsts, novērtējot, vai privāts pārdevējs normālos tirgus apstākļos varēja iegūt **tādu pašu vai labāku cenu.**”

(ii) TEIP piemērojamība neatkarīgi no uzņēmuma piederības

17 Saskaņā ar ilgstošu un stabilu praksi kā atbilstoši TEIP ir tikuši vērtēti ieguldījumi arī valstij piederošos uzņēmumos. Tas izriet no vienlīdzības principa, kas valsts atbalsta regulējumu liek piemērot vienādi neatkarīgo no mērķsabiedrības kapitāla struktūras.

18 Lietā C–303/88, Itālija / Komisija, ES Tiesa vērtēja Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru par neatļautu valsts atbalstu bija atzīti maksājumi valsts enerģētikas uzņēmumam Eni [sākotnējais nosaukums: *Ente Nazionale Idrocarburi* jeb Nacionālā ogļūdeņražu padome]. Maksājumu mērķis bija kompensēt zaudējumus, kas Eni radušies, pārņemot četrus grūtībās nonākušus tekstilindustrijas uzņēmumus. ES Tiesa atzina, ka attiecīgie ieguldījumi nevar tikt kvalificēti kā valsts atbalsts, ja tādus būtu veicis arī privāts ieguldītājs [21.03.1991. spriedums, ECLI:EU:C:1991:136, COBALT izcēlum] —

ENG

“3 It appears from the statement of the grounds for the contested decision that ENI (*Ente Nazionale Idrocarburi*), a **State holding company**, took over Lanerossi in 1962. The losses suffered between 1974 and 1979 by four subsidiaries of Lanerossi in the men's outer wear sector, Lanerossi Confezioni (*Arezzo, Macerata, Orvieto*), Intesa (*Maratea, Nocera, Gagliano*), Confezioni di Filottrano (*Ancona*) and Confezioni Monti (*Pescara*) (hereinafter referred to as 'the four subsidiaries'), were made up by the Italian State. [...]

[...]

19 The Commission showed itself to be aware of the implications of the **principle of equal treatment as between public and private undertakings** in its communication to the Member States of 17 September 1984 on public authorities' holdings in company capital (published in the Bulletin of the European Communities, September 1984). [...]

20 It follows from that principle of equal treatment that **capital placed by the State, directly or indirectly, at the disposal of an undertaking in circumstances which cannot be regarded as State aid**. In the present case it must therefore be determined whether, in similar circumstances, a private industrial group might also have made up the operating losses of the four subsidiaries between 1983 and 1987.”

LAT [COBALT tulkojums]

“3 No pārsūdzētā lēmuma pamatojuma izriet, ka **valsts holdingsabiedrība ENI** (*Ente Nazionale Idrocarburi*) pārņēma Lanerossi 1962. gadā. Zaudējumus, kas laikā no 1974. līdz 1979. gadam radušies četrām Lanerossi meitas sabiedrībām vīriešu virsdreģļu ražošanas nozarē – Lanerossi Confezioni (*Arezzo, Macerata, Orvieto*), Intesa (*Maratea, Nocera, Gagliano*), Confezioni di Filottrano (*Ancona*) un Confezioni Monti (*Pescara*) (turpmāk – “četras meitas sabiedrības”), – sedza Itālijas valsts. [...]

19 To, ka Komisija apzinās prasības, kas izriet no **principa par vienlīdzīgu attieksmi pret publiskiem un privātiem uzņēmumiem**, tā atklāja savā 1984. gada 17. septembra paziņojumā dalībvalstīm par valsts iestāžu līdzdalību uzņēmumu kapitālā (publicēts Eiropas Kopienu Biļetenā, 1984. gada septembris). [...]

20 No minētā vienlīdzīgas attieksmes principa izriet, ka **kapitāls, ko valsts tieši vai netieši nodod uzņēmuma rīcībā apstākļos, kas atbilst normāliem tirgus apstākļiem, nevar tikt uzskatīts par valsts atbalstu**. Tādēļ šajā lietā ir jānoskaidro, vai līdzīgos apstākļos arī privāta industriāla grupa būtu segusi četru meitasuzņēmumu operatīvos zaudējumus no 1983. līdz 1987. gadam.”

— taču jāpiebilst, ka minētā sprieduma turpinājumā ES Tiesa piekrita, ka valsts ieguldījumi uzņēmumā ENI ir valsts atbalsts. Pārsūdzētajā lēmumā Komisija pietiekami pārliecinoši bija argumentējusi, ka privāts ieguldītājs nebūtu kompensējis tik ilgus un tik apjomīgus grupas uzņēmuma zaudējumus [sk. sprieduma ¶24].

19

Lietā C-482/99, Francija / Komisija, ES Tiesa vērtēja Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru par neatļautu valsts atbalstu bija atzīti valsts nacionalizētas bankas Crédit Lyonnais ieguldījumi tai piederoša izklaides akvanautikas uzņēmuma Stardust Marine kapitālā. ES Tiesa atcēla Komisijas lēmumu, jo Komisija nebija pietiekami pierādījusi, ka privāts investors būtu atturējies no šādiem ieguldījumiem [16.05.2002. spriedums, ECLI:EU:C:2002:294, COBALT izcēlumij]:

ENG

4 *Stardust, controlled since 1994 by Crédit Lyonnais through the intermediary of Altus following an increase in capital of FRF 44.3 million, which had been subscribed by Altus in October 1994 through conversion of debts, was part of the Crédit Lyonnais assets transferred to CDR under the 1995 hiving-off plan in view of their poor results and expected losses. As a subsidiary of CDR, Stardust was part of the Crédit Lyonnais group after 1995 and until the latter's privatisation, since until the end of 1998 CDR remained a 100%, unconsolidated, subsidiary of Crédit Lyonnais. [...]*

5 *CDR increased Stardust's capital in three stages. A first increase of capital, totalling FRF 112 million, took place in April 1995. A second increase, of FRF 250.5 million, was decided upon following an extraordinary general meeting held on 26 June 1996 and was effected in two payments made, respectively, in June 1996 (as to two thirds of that sum) and March 1997 (as to the remaining third). Finally, a third increase in capital was effected following the extraordinary general meeting of 5 June 1997, in the amount of FRF 89 million.*

[...]

33 [...] *the documents before the Court show that, on 31 December 1994, the State held about 80% of the shares in Crédit Lyonnais and nearly 100% of its voting rights. Crédit Lyonnais held 100% of the shares in Altus and the latter owned 97% of those of SBT, the remaining 3% being held by Crédit Lyonnais. In addition, the chairman of Crédit Lyonnais and two thirds of the members of its administrative board were appointed by the State. The chairman of Crédit Lyonnais also chaired the administrative board of Altus, the members of which were appointed by the administrative board of Crédit Lyonnais.*

34 *In those circumstances, it has to be concluded that Crédit Lyonnais, Altus and SBT were under the control of the State and had to be regarded as public undertakings [...]. The French authorities were indeed able, directly or indirectly, to exercise a dominant influence [...].*

[...]

69 *It should also be noted that, pursuant to the principle that the public and private sectors are to be treated equally, capital placed directly or*

LAT [COBALT tulkojums]

4 *Stardust, kuru kopš 1994. gada kontrolē Crédit Lyonnais ar Altus starpniecību pēc kapitāla palielināšanas par 44,3 miljoniem FRF, ko Altus parakstīja 1994. gada oktobrī, konvertējot parādus, bija daļa no Crédit Lyonnais aktīviem, kas tika nodoti CDR saskaņā ar 1995. gada atdalīšanas plānu, ņemot vērā to sliktos rezultātus un paredzamos zaudējumus. Kā CDR meitasuzņēmums Stardust bija Crédit Lyonnais grupas daļa pēc 1995. gada un līdz pēdējās privatizācijai, jo līdz 1998. gada beigām CDR palika Crédit Lyonnais 100% nekonsolidēts meitasuzņēmums. [...]*

5 *CDR palielināja Stardust kapitālu trīs posmos. Pirmais kapitāla palielinājums par kopējo summu 112 miljoni FRF tika veikts 1995. gada aprīlī. Otrais palielinājums 250,5 miljonu FRF apmērā tika pieņemts 1996. gada 26. jūnijā ārkārtas akcionāru sapulcē un tika veikts divos maksājumos, attiecīgi 1996. gada jūnijā (divas trešdaļas no šīs summas) un 1997. gada martā (atlikusī trešdaļa). Visbeidzot, pēc 1997. gada 5. jūnija ārkārtas kopsapulces tika veikts trešais kapitāla palielinājums 89 miljonu FRF apmērā.*

[...]

33 [...] *no Tiesas rīcībā esošajiem dokumentiem izriet, ka 1994. gada 31. decembrī valstij piederēja aptuveni 80 % Crédit Lyonnais akciju un gandrīz 100% balsstiesību. Crédit Lyonnais piederēja 100% Altus akciju, un tai piederēja 97% SBT akciju, bet atlikušie 3% piederēja Crédit Lyonnais. Turklāt Crédit Lyonnais priekšsēdētāju un divas trešdaļas valdes locekļu iecēla valsts. Crédit Lyonnais priekšsēdētājs vadīja arī Altus administratīvo valdi, kuras locekļus iecēla Crédit Lyonnais administratīvā padome.*

34 *Šādos apstākļos ir jāsecina, ka Crédit Lyonnais, Altus un SBT atradās valsts kontrolē un bija jāuzskata par valsts uzņēmumiem [...]. Francijas iestādes patiešām varēja tieši vai netieši īstenot dominējošu ietekmi [...].*

[...]

69 *Turklāt ir jānorāda, ka saskaņā ar principu, ka pret publisko un privāto sektoru ir jāizturas vienlīdzīgi, kapitāls, ko valsts tieši vai netieši*

indirectly at the disposal of an undertaking by the State in circumstances which correspond to normal market conditions cannot be regarded as State aid (Case C-303/88 Italy v Commission, cited above, paragraph 20).

70 Therefore, in accordance with equally settled case-law, it is necessary to assess whether, in similar circumstances, a private investor of a dimension comparable to that of the bodies managing the public sector could have been prevailed upon to make capital contributions of the same size [...], having regard in particular to the information available and foreseeable developments at the date of those contributions.

[...]

81 It is thus apparent from the wording of the contested decision itself that the Commission misapplied the criterion of the private investor operating in a market economy in that it did not examine the loans and guarantees granted to Stardust in the context of the period in which they were granted. That misapplication concerns not only those loans and guarantees but also the recapitalisations by Altus in 1994 and by CDR in April 1995, June 1996 and June 1997 which the Commission regarded as the implementation of the aid granted to Stardust before October 1994, as has been mentioned in paragraphs 16 to 19 of this judgment.”

nodod uzņēmuma rīcībā apstākļos, kas atbilst parastiem tirgus apstākļiem, nevar tikt uzskatīts par valsts atbalstu (iepriekš minētais spriedums lietā Itālija/Komisija, C-303/88, 20. punkts).

70 Tāpēc saskaņā ar tikpat iedibināto judikatūru ir jāizvērtē, vai līdzīgos apstākļos privātu ieguldītāju, kura lielums ir salīdzināms ar publiskā sektora lielumu, būtu bijis iespējams pārliecināt veikt tāda paša apjoma kapitāla ieguldījumus [...], jo īpaši ņemot vērā ieguldījumu veikšanas dienā pieejamo informāciju un paredzamo attīstību.

[...]

81 Tādējādi no paša apstrīdētā lēmuma formulējuma izriet, ka Komisija ir nepareizi piemērojusi privātā ieguldītāja, kas darbojas tirgus ekonomikas apstākļos, kritēriju, jo tā Stardust piešķirtos aizdevumus un garantijas nav izvērtējusi tā perioda kontekstā, kurā tie tika piešķirti. Šī kļūdaina piemērošana attiecas ne tikai uz šiem aizdevumiem un garantijām, bet arī uz Altus rekapitalizāciju 1994. gadā un CDR rekapitalizāciju 1995. gada aprīlī, 1996. gada jūnijā un 1997. gada jūnijā, ko Komisija uzskatīja par Stardust piešķirtā atbalsta īstenošanu pirms 1994. gada oktobra, kā tas ir minēts šā sprieduma 16.–19. punktā.”

20

Lietā C-124/10, Komisija / Francija, ES Tiesa vērtēja Eiropas Komisijas sūdzību par ES Vispārējās tiesas spriedumu. Vispārējā tiesa bija atcēlusi Komisijas lēmumu, ar kuru par neatļautu valsts atbalstu bija atzīti nodokļu atvieglojumi, ko Francija bija piešķīrusi valstij piederošajam enerģētikas komersantam Électricité de France. Atvieglojumi izpaudās kā nodokļa saistību ieguldīšana Électricité de France kapitālā. Komisija uzskatīja, ka nodoklis ir publiskās varas instruments, tāpēc nodokļa atvieglojums nevar tikt pakļauts TEIP testam. Šādam Komisijas viedoklim nepiekrita nedz Vispārējā tiesa, nedz — kasācijas instancē — ES Tiesa. Tāpēc pārsūdzēto spriedumu ES Tiesa atstāja spēkā [06.06.2012. spriedums, ECLI:EU:C:2012:318, COBALT izcēlumī]:

“18 2003. gada 16. decembrī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu.

19 Šī lēmuma 3. pantā ir noteikts:

“EDF uzņēmumu ienākuma **nodokļa nemaksāšana** 1997. gadā par no nodokļiem atbrīvotu uzkrājumu VPT atjaunošanai daļu, kas atbilst koncedenta tiesībām [FRF] 14,119 miljardu apmērā, kuri **pārgrupēti kapitālieguldījumos**, ir ar kopējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts.

Ar uzņēmumu ienākuma nodokļa nemaksāšanu saistītā atbalsta daļa ir EUR 888,89 miljoni.”

[...]

78 [...] no pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka **nosacījumi, kuriem ir jāatbilst pasākumam, lai to varētu kvalificēt par “atbalstu” [LESD 107]. panta izpratnē, nav izpildīti, ja valsts uzņēmums, kas saņem labumu, tādu pašu labumu kā to, kas ir nodots tā rīcībā no valsts līdzekļiem, varētu saņemt apstākļos, kas atbilst parastiem tirgus apstākļiem, un šis novērtējums valsts uzņēmumu gadījumā principā notiek, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju [...].**

[...]

92 Tāpēc no visa iepriekš minētā izriet, ka, ņemot vērā [LESD 107]. panta 1. punkta un privātā ieguldītāja kritērija mērķus, ekonomiska priekšrocība, pat ja tā ir piešķirta no nodokļa rakstura līdzekļiem, ir jānovērtē, it īpaši ņemot vērā privātā ieguldītāja kritēriju, ja konkrētajā gadījumā nepieciešamā visaptverošā novērtējuma beigās tiek noskaidrots, ka attiecīgā dalībvalsts, lai gan tā ir izmantojusi šādus valsts varas rīcībā esošus līdzekļus, tomēr ir piešķīrusi minēto priekšrocību tai piederoša uzņēmuma akcionāres statusā.

[...]

98 Tāpēc, uzskatot, ka **privātā ieguldītāja kritēriju var piemērot arī gadījumā, kad ir izmantoti nodokļu rakstura līdzekļi, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.**

(iii) Tirgus cenas novērtējums

α Opcijas maksa kā komponente, kas nodrošina atlīdzības atbilstību tirgus cenai

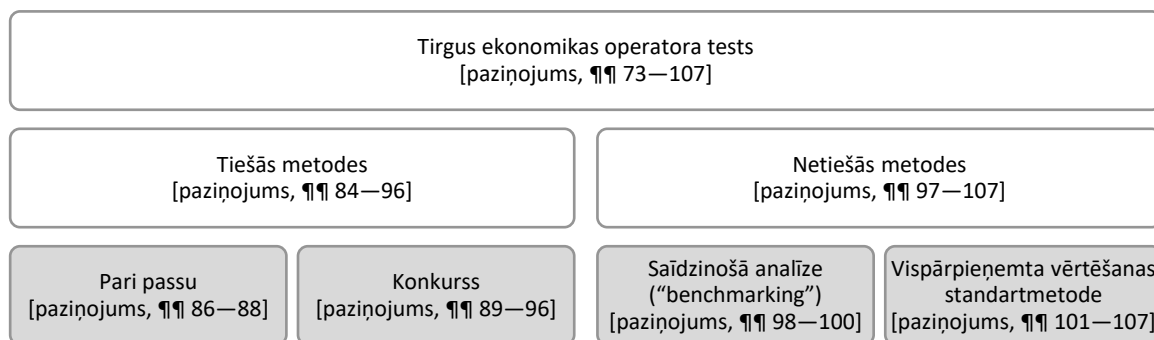
21 Divas no komponentēm, kas veido atlīdzību par publiskas personas zemes izmantošanu, ir atkarīgas no izmēroši uzskaitītiem parametriem: plānotās vēja elektrostacijas jauda un vēja elektrostacijas bruto ieņēmumi [sk. 106 augstāk]. Šo komponentu aprēķina formulas neietver citus parametrus, no kuriem atkarīga apbūves tiesības vērtība, piem., teritorijas sasniedzamība, ģeoloģiskās īpatnības, pārvades infrastruktūras attālums un pietiekamība.

22 Šie citi parametri ietekmē tieši Opcijas maksas vērtību. *Ceteris paribus*, par vieglāk sasniedzamu, vieglāk apbūvējamu un ar pārvades infrastruktūru vieglāk savienojamu teritoriju komersants būs ieinteresēts maksāt relatīvi augstāku Opcijas maksu. Ar Opcijas maksas palīdzību tiek panākta publiskas personas saņemtās atlīdzības atbilstība tiesību tirgus vērtībai. Tātad, ja opcijas maksa tiek noteikta metodoloģiski pareizi, uzskatāms, ka arī publiskās personas saņemtā atlīdzība kopumā ir noteikta metodoloģiski pareizi.

β Eiropas Komisijas atzītās metodes

23 Darījumā iesaistītā aktīva tirgus cena ir minimālā atlīdzība, kuru valstij jāsaņem, lai aktīva nodošana nebūtu uzskatāma par valsts atbalstu.

24 Eiropas Komisijas paziņojums par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu [OV 2016/C 262/01, 19.07.2016., **Paziņojums par valsts atbalsta jēdzienu**] piedāvā **četras metodes**, ar kurām pārbaudīt, vai vērtējamais darījums ir tāds, kurā būtu bijis ieinteresēts racionāls, uz peļņas gūšanu orientēts komersants. Ja atbilde ir apstiprinoša, darījums nesniedz “priekšrocību” un tātad neietver valsts atbalstu. Divas no šīm metodēm ir “tiešas”, un divas — “netiešas”:

25 Pari passu — jeb “vienā solī” — veikts darījums ir tāds, kurā publiskais partneris līdzdarbojas saskaņā ar tādiem pašiem noteikumiem, kādus uzņēmies privāts tirgus dalībnieks. Noteikumi 350/2018 attiecas uz situācijām, kurās zemes lietošanas tiesības piešķir vienīgi publiska persona, nevis publiska persona kopā ar privātu tirgus dalībnieku, tāpēc pari passu nav tirgus cenas noteikšanai derīga metode.

26 Salīdzinošā analīze prasa vērtēt “noteikumus, ar kādiem salīdzināmā situācijā salīdzināmus darījumus veikuši salīdzināmi privātie uzņēmēji” [Paziņojums par valsts atbalsta jēdzienu, 1198]. Tā kā nav ziņu, ka privāti uzņēmēji būtu veikuši darījumus ar Opcijas maksai līdzīgu atlīdzības komponenti, salīdzinošā analīze nav tirgus cenas noteikšanai derīga metode.

27 Tātad, lai Opcijas maksa būtu atbilstīga TEIP, tā nosakāma konkursa ceļā vai ar “vispārpieņemtu vērtēšanas standartmetodi”.

28 Arī ES Tiesas praksē tieši uz šīm divām metodēm — izsole un neatkarīga, profesionāla vērtēšana — ir norādīts kā uz korektiem paņēmieniem tirgus cenas noskaidrošanai. Lietā par Francijas

pienākumu atgūt atbalstu, kas sniegts kā atbrīvojums no nodokļiem tiem komersantiem, kuri ir pārņēmuši grūtībās nonākušus uzņēmumus, Tiesa pievērsās jautājumam par pārdotu aktīvu tirgus vērtības noskaidrošanu. Tiesa atzīmēja, ka šajā ziņā noder gan atklāts konkurss, gan "ekspertīze" [13.11.2008. spriedums lietā C–214/07, Komisija / Francija, ECLI:EU:C:2008:619]:

"59 Lai pārbaudītu finansiālos īpašumtiesību nodošanas nosacījumus, valsts iestādes cita starpā var ņemt vērā īpašumtiesību nodošanas veidu, piemēram, atklātu konkursu, kas tiek uzskatīts par tādu, kurš nodrošina, ka pārdošana ir notikusi tirgus apstākļos.

60 Tāpat valsts iestādes cita starpā var ņemt vērā saistībā ar īpašumtiesību nodošanu eventuāli izdarītu ekspertīzi."

29 Izsole un eksperta vērtējums ir **alternatīvas**. Proti, lai noskaidrotu aktīva tirgus cenu,

— ja notikusi izsole, nav nepieciešams vērtētāja atzinums [ES Vispārējās tiesas 28.02.2012. spriedums apvienotajās lietās T–268/08 un T–281/08, Land Burgenland / Komisija, ECLI:EU:T:2012:90]:

"70 Ja valsts iestāde vēlas pārdot tai piederošu uzņēmumu un ja tā šajā nolūkā izmanto atklātu, pārskatāmu un beznosacījumu konkursa procedūru, var tikt pieņemts, ka tirgus cena atbilst visaugstākajai piedāvātajai cenai [...]. Tādējādi Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, nolemjot, ka atbalsta elements ir vērtējams, ievērojot tirgus cenu, ko savukārt veido konkursa procedūrā ietvertie piedāvājumi.

71 Šādos apstākļos Komisijai nevar pārmest, ka tā nav ņēmusi vērā apstrīdētā lēmuma 68. apsvērumā minētās neatkarīgās ekspertīzes, kas pamato prasītāju nostāju, ka GRAWE piedāvātā BB pirkuma cena esot atbilstoša tirgus cenai."

— ja sagatavots vērtējums, nav nepieciešama izsole [Eiropas Komisijas 20.01.2016. lēmums lietā SA.33926 — Interventions de la région wallonne en faveur de Duferco, atsauce dzēsta]:

FRA

"(244) Mais la Commission n'exige pas systématiquement la mise en place d'une procédure d'appel d'offres pour qualifier une vente de conforme au prix de marché. En revanche, elle recommande dans ce cas de recourir à des expertises indépendantes afin de déterminer une évaluation du prix de marché.

LAT [COBALT tulkojums]

"(244) Tomēr Komisija sistemātiski neuzstāj uz konkursa procedūras īstenošanu, lai pārdošanu kvalificētu kā tirgus cenai atbilstošu. Šādā gadījumā savukārt tā iesaka izmantot neatkarīgas ekspertīzes, lai noteiktu tirgus cenas aplēsi."

y Izsolei izvirzāmās prasības

30 Konkurss ir korekta metode tirgus apstākļu noskaidrošanai, ja tas ir pienācīgi organizēts. Tas nozīmē, ka konkursam ir jābūt citastarp **pārredzamam** (transparentam) un **nediskriminējošam**. Paziņojums par valsts atbalsta jēdzienu šajā sakarā norāda [¶98, atsaucē dzēstas]:

*"89. Ja aktīvu, preču un pakalpojumu pārdošana un pirkšana (vai cits salīdzināms darījums) notiek konkurenci nodrošinot, **pārredzamā, nediskriminējošā** un beznosacījumu konkursa procedūrā, kas atbilst Līguma publiskā iepirkuma principiem (skatīt 90.–94. punktu), var pieņemt, ka attiecīgais darījums atbilst tirgus nosacījumiem, ja vien ir ievēroti attiecīgie pircēja vai pārdevēja atlases kritēriji, kuri noteikti 95. un 96. punktā. [...]"*

31 Ja konkursā piedalās tikai viens pretendents, saskaņā ar vispārējo principu šāds konkurss nav uzskatāms par tādu, kurā nosolīta patiesā tirgus cena. Tikai izņēmuma kārtā šāds konkurss var tikt atzīts par korektu [Paziņojums par valsts atbalsta jēdzienu, ¶93, COBALT izcēlumij]:

*"93. [...] Ja ir iesniegts tikai viens piedāvājums, parasti **nav uzskatāms**, ka šāda procedūra nodrošinātu tirgus cenu, izņemot, ja i) procedūras izstrādē ir paredzēti īpaši **spēcīgi aizsardzības mehānismi** [angl.: "particularly strong safeguards"], kas nodrošina reālu un efektīvu konkurenci, un nav acīmredzams, ka ticamu piedāvājumu reāli spēj iesniegt tikai viens uzņēmējs, vai ii) publiskās iestādes ar **papildu metodēm** pārbauda iznākuma atbilstību tirgus cenai."*

32 Vērtējumam jābūt **salīdzinošam** vai pamatotam ar citām “**vispārpieņemtām vērtēšanas standartmetodēm**” [Paziņojums par valsts atbalsta jēdzienu, atsaucies dzēstas, COBALT izcēlumi treknrakstā]:

“97. [...] ja darījums nav veikts konkursa kārtībā vai publisko struktūru iejaukšanās nenotiek atbilstoši pari passu nosacījumiem salīdzinājumā ar privātajiem uzņēmējiem, tas automātiski nenozīmē, ka darījums neatbilst tirgus nosacījumiem. Šādos gadījumos atbilstību tirgus nosacījumiem var novērtēt, izmantojot i) salīdzinošo analīzi vai ii) citas vērtēšanas metodes.

[...]

98. Nosakot, vai darījums atbilst tirgus nosacījumiem, darījuma novērtējumu var veikt, ņemot vērā noteikumus, ar kādiem salīdzināmā situācijā salīdzināmus darījumus veikuši salīdzināmi privātie uzņēmēji (salīdzinošā analīze).

[...]

101. Darījuma atbilstību tirgus nosacījumiem var novērtēt, arī balstoties uz **vispārpieņemtu vērtēšanas standartmetodi**. Šai metodei ir jābalstās uz objektīviem, pārbaudāmiem un uzticamiem pieejamajiem datiem, kuriem jābūt pietiekami detalizētiem un jāatspoguļo ekonomiskā situācija laikā, kad tika lemts par darījumu, ņemot vērā riska līmeni un nākotnes izredzes. [...]”

33 ES tiesas un Komisija nedefinē, kas ir “vispārpieņemta vērtēšanas standartmetode”. Tāpēc šis jēdziens saprotams atbilstoši vērtēšanas nozares praksei. Autoritatīvs starptautisks vērtēšanas prakses formulējums ir Starptautiskās vērtēšanas standartu padomes (International Valuation Standards Council; <https://www.ivsc.org/>) sagatavotie Starptautiskie vērtēšanas standarti (International Valuation Standards) **[IVS]**. Eiropas Komisija valsts atbalsta lietās vairākkārt ir akceptējusi IVS izmantošanu aktīvu vērtēšanā. Piemēram:

— lēmumā par Maltas ieceri sniegt atbalstu lidsabiedrībai Air Malta Eiropas Komisija akceptēja saskaņā ar IVS sagatavotu zemes novērtējumu [27.06.2012. lēmums lietā SA.33015 — Air Malta, dzēsumi oriģināltekstā]:

ENG

“(141) The value of the land is based on an independent valuation report dated 25 November 2011 by [...], an independent evaluator appointed by the Government for this purpose. [...] is a reputable real estate firm with long-standing international and local experience. The Commission has analysed the evaluation and found it sound. The evaluation gives no cause for concern since no manifest errors have been detected, accepted methodologies are applied — the applied valuation standards are set out by the International Valuation Standards Council — and the evaluation is based on credible assumptions. Therefore, the Commission considers that the result of the present appraisal report is an appropriate approximation for the realistic market price of the land.”

LAT [COBALT tulkojums]

“(141) Zemes vērtība ir balstīta uz neatkarīgu vērtēšanas ziņojumu, kas datēts ar 2011. gada 25. novembri un kuru iesniedza valdības šim nolūkam iecelts neatkarīgs vērtētājs [...]. [...] ir cienījama nekustamo īpašumu firma ar ilgstošu starptautisku un vietēju pieredzi. Komisija ir analizējusi novērtējumu un atzinusi to par pamatotu. Novērtējums nerada bažas, jo nav atklātas acīmredzamas kļūdas, tiek izmantotas pieņemtas metodikas — piemērotos vērtēšanas standartus ir definējusi Starptautiskā vērtēšanas standartu padome — un novērtējums balstās uz ticamiem pieņēmumiem. Tādēļ Komisija uzskata, ka šī novērtējuma ziņojuma rezultāts ir derīgs zemes reālās tirgus cenas tuvinājums.”

— lēmumā par sauso beramkravu termināļa koncesijām, kas bez konkursa tiku piešķirtas lietotājiem Ventspils ostā, Eiropas Komisija akceptēja saskaņā ar IVS sagatavotus līgumu novērtējumus un atzina, ka līgumi neietver valsts atbalstu [25.08.2011. lēmums lietā C39/2009 — Ventspils brīvostas pārvalde, atsaucies dzēstas]:

“(11) Sauso beramkravu termināli un abas piestātnes ekspluatēs privātas puses. Tāpēc ostas pārvalde slēgs koncesijas līgumus ar ostas pakalpojumu sniedzējiem uz 35 gadiem. Lai piešķirtu koncesijas līgumus, netiks izsludināts konkurss.

[...]

(46) Atsevišķi novērtēti ir katrs no koncesijas līgumiem par konkrētām lietotājam piesaistītu infrastruktūru. Latvijas iestādes apgalvo, ka šie vērtējumi ir veikti saskaņā ar Latvijas [V]vērtēšanas standartiem un [S]starptautiskajiem vērtēšanas standartiem.

[...]

(84) *Saskaņā ar neatkarīgā vērtētāja otru izmantoto metodi koncesijas maksām un citiem ostas pārvaldes ieņēmumiem jānodrošina infrastruktūras ieguldījumu izmaksu atgūšana un konkrēta atdeves likme pēc 25 gadiem. Ostas pārvalde nolēma noteikt koncesijas maksu attiecībā uz sauso beramkravu termināli (EUR [...] par m², nevis EUR [...] par m² gadā) un piestātņi Nr. 35 (EUR [...], nevis EUR [...] gadā) ievērojami virs eksperta ieteiktās vērtības. Tāpēc ostas pārvaldes paredzētā faktiskā atdeve ir ievērojami augstāka nekā eksperta aprēķinātā vērtība.*

[...]

(91) *Saskaņā ar iedibināto judikatūru, lai pasākumu klasificētu kā valsts atbalstu, jāizpilda visi LESD 107. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi. Tā kā Latvijas iestāžu īstenojamais pasākums neietver ekonomiskās priekšrocības nākamajiem koncesionāriem, tas kumulatīvi neatbilst nepieciešamajiem nosacījumiem, lai pasākumu uzskatītu par valsts atbalstu atbilstoši LESD 107. panta 1. punktam.”*

- 34 Nepastāv formālas prasības attiecībā uz eksperta neatkarību. Tomēr neatkarība no vērtējumā ieinteresētajām personām ir vēlama, jo tā ir ticamību pastiprinošs faktors. Tas norādīts Paziņojuma par valsts atbalsta jēdzienu 133. zemspītras piezīmē:

“79. Ja dalībvalsts apgalvo, ka tā ir rīkojusies kā tirgus ekonomikas dalībniece, šaubu gadījumā šai dalībvalstij ir jāiesniedz pierādījumi, kas parāda, ka lēmums veikt darījumu tika pieņemts, pamatojoties uz līdzīgu ekonomisko novērtējumu kā tas, ko ar mērķi noteikt darījuma rentabilitāti vai ekonomiskās priekšrocības līdzīgos apstākļos būtu veicis racionāls tirgus ekonomikas dalībnieks (kura iezīmes ir līdzīgas kā attiecīgajai publiskajai struktūrai) (133).”

[...]

(133)[...] Šiem novērtējumiem vienmēr būtu jābalstās uz objektīviem kritērijiem, un tos nedrīkstētu ietekmēt politikas apsvērumi. Neatkarīgu ekspertu veikti novērtējumi var tikt uzskatīti par vērtējuma ticamību pastiprinošu faktoru.”

- 35 Tāpat apbūves tiesības vērtību TEIP piemērošanas vajadzībām ir iespējams noskaidrot vērtēšanas ceļā, vērtējumu ieteicams sagatavot **saskaņā ar IVS**, un to ieteicams uzticēt no zemes īpašnieka (t.i., valsts) un apbūves tiesības ieguvēja (t.i., vēja enerģijas uzņēmuma) **neatkarīgam** lietpratējam.

2. Konkurences neitralitātes pienākums

- 36 Konkurences likums noteic pienākumu iestādei un publiskas personas kontrolētai kapitālsabiedrībai rīkoties atbilstoši tā sauktajām konkurences neitralitātes prasībām:

“14.¹ pants. Pienākums nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci

(1) Tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, aizliegts ar savu darbību kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci, kas var izpausties arī kā:

- 1) tirgus dalībnieku diskriminācija, radot atšķirīgus konkurences apstākļus;*
- 2) priekšrocību radīšana kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir tieša vai netieša līdzdalība;*
- 3) darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū.”*

- 37 Citētajā normā noteiktais aizliegums stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī, un pagaidām kompetentās iestādes, t.i., Konkurences padomes vestās pārkāpuma lietās nav ticis piemērots. Tāpēc patlaban normas saturu atklāj tās teksts, un nevis iestādes rīcība konkrētos strīdos.

- 38 Atzīmējams, ka Konkurences padomes sagatavotās Konkurences neitralitātes izvērtēšanas **vadlīnijas** [sk. <https://www.kp.gov.lv/lv/media/787/download?attachment>] nepievēršas specifiskajam jautājumam par augļu gūšanu no publiskas personas aktīvu. Vadlīnijās vienīgi pieminēts, ka — līdzīgi, kā valsts atbalsta regulējuma jomā — Konkurences likuma 14.¹ pants aizliedz “publiskos resursus” resursus nodot lietošanā par nesamērīgi zemu maksu:

“30 Publisko resursu izlietošanu bez maksas vai par daudz zemāku maksu, nodrošinot patērētājiem zemākas cenas, ir kļūdaini uzskatīt par konkurenci veicinošu, jo tas tiek panākts, šķērssubsidējot izmaksas vai izmantojot priekšrocības publisko resursu pieejamībā, kas nav citiem

konkurentiem. PPK zemākas cenas šādos gadījumos nav efektīvas gan no ekonomiskā, gan no sabiedrības viedokļa, jo, tērējot publiskos resursus ārpus to mērķa jomām, privātajiem uzņēmumiem papildus tiek mākslīgi radīts nepamatots cenu spiediens, tādējādi tirgū deformējot konkurenci.”

- 39 Konkurences likuma 14.1 panta pirmā daļa ir formulēta kā aizliegums “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci”. Pazīme “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci” ir **obligāta**, proti, lai konstatētu pārkāpumu, iestādei jāpierāda konkurences deformācija. 14.1 panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktā uzskaitītie pārkāpuma piemēri — diskriminācija, priekšrocības, izspiešana no tirgus — nav patstāvīgas normas. Arī šo punktu piemērošanā ir jāpierāda, ka vērtējamā rīcība atbilst pazīmei “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci”. Šo secinājumu papildus apstiprina likumprojekta, ar kuru 14.1 pants ieviests, anotācijas 2. daļā “Pašreizējā situācija un problēmas, kuru risināšanai tiesību akta projekts izstrādāts, tiesiskā regulējuma mērķis un būtība” sacītais [likumprojekta Nr. 1312/Lp12 “Grozījumi Konkurences likumā” anotācija, 09.05.2017., COBALT izcēlumij]:

*“Likumprojekts paredz, ka KP, lai novērstu konkurences ierobežojumus, veic pārrunas ar konkrēto iestādi vai kapitālsabiedrību, bet, ja pārrunu ceļā konkurences ierobežojumu nav iespējams novērst, KP ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru uzliek kapitālsabiedrībai, kurā publiska persona realizē izšķirošu ietekmi, tiesisko **pienākumu, kas novērš konkurences kavēšanu.***

[...]

*Tomēr primārais KP mērķis ir pārrunu ceļā **panākt labprātīgu maksimāli ātru konkurences kavēšanas novēršanu**, tādējādi minimizējot iespējamus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem.”*

- 40 Formulējuma “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci” avots ir dominējošā stāvokļa definīcija [sk. Konkurences likuma 1. panta 1. punktu] un vienošanās aizliegums [sk. Konkurences likuma 11. panta pirmo daļu]. Attiecīgajās normās tas savukārt pārņemts no ES konkurences tiesībām. Tātad var pieņemt, ka jēdziens “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci” Konkurences likuma 14.1 panta pirmajā daļā saprotams tādā nozīmē, kādā tas lietots ES konkurences tiesībās. Jāatzīmē, ka vārdi “kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci” apzīmē vienotu jēdzienu, un konkurences tiesību piemērošanas praksē netiek savstarpēji nošķirta konkurences “kavēšana”, “ierobežošana” un “deformēšana” [sk., piem.: Robert Schütze, *An Introduction to European Law*, 3rd ed., OUP, 2020, p. 295; Ivo Van Bael, Jean-François Bellis, *Competition Law of the European Community*, 5th ed., Kluwer, 2010, p. 53].

- 41 ES tiesas ir izskaidrojušas, ka uz TEIP pamata var izdarīt secinājumu par priekšrocības neesamību, no kā savukārt izriet secinājums par konkurences deformācijas neesamību. Piemēram:

— jau minētajā lietā par uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu, kuru Francija bija īstenojusi kā ieguldījumu Électricité de France kapitālā un pamatojusi ar TEIP, ES Tiesa secināja, ka šāda rīcība ir pareiza un ka TEIP atbild uz jautājumu par to, vai radusies konkurences deformācija [05.06.2012. spriedums lietā C-124/10 P, Komisija / Électricité de France, ECLI:EU:C:2012:318, COBALT izcēlumij]:

“78 Tomēr no pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka nosacījumi, kuriem ir jāatbilst pasākumam, lai to varētu kvalificēt par “atbalstu” [LESD 107]. panta izpratnē, nav izpildīti, ja valsts uzņēmums, kas saņem labumu, tādu pašu labumu kā to, kas ir nodots tā rīcībā no valsts līdzekļiem, varētu saņemt apstākļos, kas atbilst parastiem tirgus apstākļiem, un šis novērtējums valsts uzņēmumu gadījumā principā notiek, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju [...].

[...]

*89 Turklāt, kā ir norādīts šī sprieduma 78. punktā, **privātā ieguldītāja kritērija piemērošana ir paredzēta, lai noteiktu, vai jebkādā formā piešķirtā ekonomiskā priekšrocība no valsts līdzekļiem valsts uzņēmumam tās ietekmes dēļ var radīt vai draudēt radīt konkurences izkropļojumus un ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.”***

— lietā par Flandrijas reģiona sniegtu aizdevumu lidsabiedrībai ES Vispārējā tiesa secināja, ka, ja procentu likme ir atbilstīga tirgus apstākļiem, aizdevums nevar tikt kvalificēts kā konkurenci deformējošs [30.04.1998. spriedums lietā T-16/96, Cityflyer Express / Komisija, ECLI:EU:T:1998:78, COBALT izcēlumij]:

ENG

LAT [COBALT tulkojums]

*“51 In order to determine whether a State measure constitutes aid **distorting or threatening to distort competition** and*

*“51 Lai noteiktu, vai valsts pasākums ir **konkurenci faktiski vai potenciāli deformējošs** vai tirdzniecību starp dalībvalstīm*

affecting trade between Member States within the meaning of that provision, the relevant criterion is that stated in the contested decision, namely, whether the undertaking receiving the aid could have obtained the amounts in question on the capital market [...]. In particular, the relevant question is whether a private investor would have entered into the transaction in question on the same terms and, if not, on which conditions he could have entered into the transaction.

ietekmējošs atbalsts minētās normas izpratnē, būtiskais kritērijs ir tas, kas norādīts pārsūdzētajā lēmumā, proti, vai atbalstu saņemošais uzņēmums būtu varējis attiecīgās summas iegūt kapitāla tirgū [...]. It īpaši jautājums ir par to, vai privāts ieguldītājs būtu slēdzis aplūkojamo darījumu pie tādiem pašiem noteikumiem un, ja nē, ar kādiem noteikumiem viņš būtu varējis iesaistīties šajā darījumā.”

42 Proti, ja darījums atbilst TEIP, tas ir darījums, kas nevar deformēt konkurenci. Citiem vārdiem sakot, ja valsts tirgus dalībniekam nav devusi brīvā tirgū nepieejamas priekšrocības, valsts nevar būt izraisījusi konkurences deformāciju. Kā norādījusi ES Tiesa, “[privātā ieguldītāja] kritērijs ir paredzēt[s], lai novērstu, ka ar valsts līdzekļiem valsts uzņēmums tiktu nostādīts finansiāli izdevīgākā situācijā par tā konkurentiem” [C-124/10 P, Komisija / Électricité de France, op. cit., ¶90]. Ar TEIP saderīgs darījums valsts partneri nenostāda finansiāli izdevīgākā situācijā, tāpēc Konkurences likuma 14.¹ panta pirmās daļas pārkāpums nevar tikt konstatēts.

43 Lietā par Konkurences padomes lēmumu atļaut apvienošanu Augstākā tiesa ir izskaidrojusi, ka konkurences esamība nav personas tiesību vai aizsargāto interešu aizskārums, un tādēļ **nevienam nav prasījuma par konkrētu konkurences apstākļu saglabāšanu vai novēršanu** [07.12.2018. lēmums lietā SKA-1372/2018, Rimi / Konkurences padome (Rīga Plaza), COBALT izcēlumi]:

[15] Līdz ar to Senāts no Konkurences likuma mērķa un sistēmas nesaskata, ka Konkurences padomes lēmumu par apvienošanās atļaušanu varētu pārsūdzēt tirgus dalībnieki tikai tādēļ, ka vispārīgi izmainās situācija tirgū. Tirgus dalībniekiem nav subjektīvo tiesību uz noteiktu tiem labvēlīgu tirgus situāciju.

[...]

[18] Kā jau iepriekš norādīts, vispārīgs arguments par tirgus situācijas un attiecīgi konkurences apstākļu izmaiņām tirgū nav pietiekams, lai atzītu konkrētas personas subjektīvās tiesības vērsties tiesā.”

44 Tādam darījuma **saderība ar TEIP** uzskatāma par pietiekamu pamatu secināt, ka darījums **nepārkāpj** Konkurences likuma 14.¹ panta pirmajā daļā noteikto konkurences neitralitātes pienākumu. No Augstākā tiesas prakses arī izriet, ka konkurences pieaugums ne tikai nebūtu pamats 14.¹ panta pirmās daļas pārkāpuma konstatēšanai, bet arī nebūtu pamats tiesvedības ierosināšanai.

C. SECINĀJUMI

45 Opcijas maksas atbilstība tirgus vērtībai nodrošina visas atlīdzības par publiskas personas zemes izmantošanu atbilstību tirgus vērtībai. Ja lietošanas tiesības piešķirtas par atlīdzību, kas sasniedz šo tiesību tirgus vērtību, tiesību piešķiršana:

— nav kvalificējama kā valsts atbalsts;

— nav kvalificējama kā konkurences neitralitātes pienākuma — t.i., Konkurences likuma 14.¹ panta — pārkāpums.

46 Tirgus vērtībai atbilstoša Opcijas maksa var tikt noskaidrota konkursa ceļā vai ar neatkarīga vērtētāja atzinumu.

47 Konkurss ar sevišķi smagiem (viz., izslēdzošiem) kvalifikācijas noteikumiem — t.i., tādiem, kam trūkst racionāla pamatojuma — nav rīks, kas izslēdz valsts atbalsta esamību. Šāds konkurss neatbilstu “pārredzamības”, “nediskriminācijas” un / vai “spēcīgu aizsardzības mehānismu” prasībai. Ja šādā konkursā piedalītos tikai viens solītājs, tik un tā būtu nepieciešams rezultātu validēt ar “papildu metodēm”.

- 48 Neatkarīga vērtētāja atzinums ir pietiekams tirgus vērbai atbilstošas Opcijas maksas noskaidrošanai. Vērtējumu ieteicams veikt saskaņā ar Starptautiskās vērtēšanas standartu padomes sagatavotajiem Starptautiskajiem vērtēšanas standartiem.
- 49 Nav nepieciešami Klimata un enerģētikas ministrijas sagatavoto Grozījumi turpmāki precizējumi nolūkā nodrošināt to saderību ar konkurences regulējumu.